

Datum
2023-09-21
Vår referens
Jenny Blom
Utvecklingssekreterare
jenny.blom@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet - EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens STK-2023-1047 TN-2023-1702

Sammanfattning

Europakommissionen har upprättat ett förslag till ramverk för övervakning av markhälsa och resiliens i hela EU. Det kommer att genomföras kontroller av jordhälsan i EU för att ge en kunskapsbild varifrån olika åtgärder kan tas fram.

Kommunstyrelsen har översänt förslaget på remiss till tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden och till miljönämnden.

Förvaltningen står bakom förslaget ambitioner för att höja kunskapsnivån. Förvaltningen vill dock påpeka vikten av att framtida kommande förslag till åtgärder inte blir för administrativt betungande för lokala näringsidkare såsom jord- och skogsbruk, företag eller för offentliga myndigheter.

Förslag till beslut

Tekniska nämnden föreslås besluta

att godkänna förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Remiss angående Remiss från Klimat- och
- näringslivsdepartementet - EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens STK-2023-1047
- Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet - EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens, remissinstanser
- Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on Soil Monitoring and Resilience COM 2023 416 final
- ANNEXES to the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council COM 2023 416 final
- COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Subsidiarity grid SWD 2023 416
- IMPACT ASSESSMENT REPORT ANNEXES SWD 2023 417 part1
- IMPACT ASSESSMENT REPORT ANNEXES SWD 2023 417 part2
- IMPACT ASSESSMENT REPORT ANNEXES SWD 2023 417 part3
- IMPACT ASSESSMENT REPORT ANNEXES SWD 2023 417 FINAL part4/5

- IMPACT ASSESSMENT REPORT ANNEXES SWD 2023 417 part5/5
- EXECUTIVE SUMMARY OF THE IMPACT ASSESSMENT REPORT SWD 2023 418 FINAL
- Guidance on EU Funding Opportunities for Healthy Soils SWD 2023 423 final
- REGULATORY SCRUTINY BOARD OPINION SEC 2023 416 1 EN avis impact assessment part1 final
- G-Tjänsteskrivelse TN 230925 Remiss om jordhälsa och resiliens
- Förslag till yttrande TN 230925 Remiss kring jordhälsa och resiliens i EU

Beslutsplanering

Tekniska nämnden 2023-09-25

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Europakommissionen har upprättat ett förslag till ramverk, ett direktiv, för övervakning av markhälsa och för att hantera förorenad mark i hela EU. Avsikten är att det ska genomföras kontroller av markområden i EU för att ge en kunskapsbild av jordarnas hälsa varifrån olika åtgärder kan tas fram. Systemet för övervakning ska byggas upp på nationell nivå av en statlig myndighet och informationen från kontrollerna kommer att göras tillgänglig för allmänheten i den mån aktuell lagstiftning tillåter. Det blir krav på att varje nation ska kunna genomföra prover av markområden, värdera testresultaten och utvärdera hur effektiva olika åtgärder är för att förbättra jord- och markhälsan. Resultaten ska rapporteras till Europakommissionen.

Direktivet ger krav på att medlemsländerna ska utvärdera risker för människors hälsa eller för miljön avseende förorenade platser och genomföra lämpliga riskreducerande åtgärder. Nationerna ska registrera förorenade platser och potentiellt förorenade platser i ett register som hålls tillgängligt för allmänheten.

Direktivet ställer dock endast upp övergripande krav, hur detta ska implementeras i nationell lagstiftning bestämmer medlemsländerna själva. Det ges flexibilitet för att nationerna ska kunna ta lokal hänsyn till vilka åtgärder som behövs i sitt land för att leva upp till direktivet.

Medlemsländerna ska enligt förslaget dela upp sitt land i administrativa markdistrikt för att hantera systemet för provtagning. De ska också definiera metoder för ett hållbart brukande och gradvis införa detta på all brukad mark.

Direktivet är en del för att uppfylla EU:s antagna markstrategi för 2030 vilken innehåller en vision om att alla markområden ska ha hälsosamma jordar till år 2050. Markstrategin är en del av EU-kommissionens ”the European Green Deal” från 2019 som också innehåller strategier för biologisk mångfald, mot föroreningar och för klimatanpassning.

Efter att direktivet är antaget får medlemsstaterna två år på sig att genomföra åtgärder för att leva upp till angivna krav.

Innehållet i förslaget bidrar till resiliens, biologisk mångfald och minskade föroreningar. Jordarnas tillstånd är en icke-förnybar resurs som är grundläggande för Europas

livsmedelsförsörjning. Jorden lagrar även koldioxid och ökar vår motståndskraft mot extremväder som konsekvens av klimatförändringarna.

Kommunstyrelsen har översänt förslaget på remiss till tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden och miljönämnden.

Förvaltningen står bakom förslagets ambitioner för att höja kunskapsnivån om jordarnas tillstånd i Europa. En bibehållen och förbättrad markhälsa är av avgörande vikt för att klara mål om egen livsmedelsförsörjning och för att kunna motverka negativa aspekter av klimatförändring. En utökad provtagning och registrering av förorenade områden utifrån samma kriterier i hela EU ger bättre möjligheter att få till sammanhållna åtgärder som kan förbättra jordarnas resiliens. Förorenade landområden är inte endast lokala problem utan påverkar ekosystemet för exempelvis grundvatten och kan ha påverkan över landsgränser.

Förvaltningen gör bedömningen att det, i det tidiga skede som utformandet av direktivet befinner sig i, inte är möjligt att ur ett kommunalt perspektiv ha synpunkter på utformningen eller eventuella konsekvenser av förslaget. Formuleringarna i förslaget är övergripande och mer relevanta att reagera på ur ett nationellt perspektiv. I ett läge då direktivet antagits och ska implementeras i svensk lag är det dock av största vikt att lokala konsekvenser studeras noggrant och att det kommunala perspektivet värderas högt.

Förvaltningen vill påpeka vikten av att framtida kommande implementering till svensk lag inte får bli för administrativt betungande för lokala näringsidkare såsom jord- och skogsbruk, företag eller för offentliga myndigheter.

Det är också av stor betydelse att det förslag till organisation och system för att samla in och värdera uppgifter blir effektivt i en svensk kontext och att den statliga myndighet som får detta uppdrag ställer krav som blir rimliga i förhållande till den nytta som kunskaphöjningen kan ge. Med hänvisning till den övergripande principen om att förorenaren betalar får det antas att kostnader och möjligen genomförande av markprovtagning kan tillfalla den som brukar eller äger mark.

De principer för hållbar markanvändning som framkommer i direktivet och krav på kompensation för exploatering kommer att kunna dels påverka kostnaderna för användning av jordbruksmark, och i någon mån begränsa utrymmet för olika bruksformer. Statliga myndigheter bör vid implementeringen vara hörsamma gentemot verksamhetsutövare och fastighetsägare hur kostnadsfördelningen ska bli mellan offentliga och privata parter.

Inte minst vid en indelning i markdistrikt är det av stor vikt att kommunernas synpunkter vägs in av statliga myndigheter.

Det framgår att ett övervakningssystem liknande det som gäller kvalitet för vatten och luft förväntas tas fram. Systemet för vattenkvalitet är mycket svårorienterat och i stora delar svårt att tolka. En genomtänkt implementering av ett system för markhälsa där hänsyn tas till de befintliga reglerna för bl.a. förorenad mark, och där detaljeringsnivån är mer lättförståelig skulle kunna innebära att programmet blir effektivare och mindre kritiserat än vad gäller vatten.

Staden bör vidare bevaka markdirektivets framtida implementering tillsammans med andra

kommuner med ett betydande innehav av jordbruksmark och bevaka hur specialister inom relevanta intresseorganisationer ställer sig till de aktuella förslagen för stöd i den framtida hanteringen.

Ansvariga

Viktoria Morén Enhetschef

Sarah Von Liewen Avdelningschef

Tobias Nilsson Direktör